Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Minna-Mari Kaila

LAUSUNTO

23.9.2016

EDUSKUNTA
Maatalousjaosto

Asia: HE 134/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017

MTK kiittää mahdollisuudesta lausua vuoden 2017 talousarvioesityksestä ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Maatalouden maksuvalmius- ja kannattavuuskriisi jatkuu vaikeana. Vuoden 2017 talousarvioon esitetään 21 miljoonan euron lisäystä maatalousyrittäjien tilanteen parantamiseksi. Tämän lisäksi budjettiriihessä sovittiin, että maataloudelle kohdennetaan 29 miljoonaa euroa vuoden 2016 kolmanteen lisätalousarvioon.

MTK pitää hyvänä, että hallitus on tunnistanut maatalouden vaikean tilanteen ja kohdentaa mahdollisimman nopealla aikataululla lisämäärärahoja akuuttiin kriisiin. Lisämäärärahojen lisäksi on erittäin tärkeää, että ruokaketjun rakenteellisiin ongelmiin puututaan ja viljelijöiden asemaa ruokaketjussa parannetaan.

Maatalous

Maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen lisämäärärahasta on tarkoitus kohdentaa kriisitukena 10 miljoonaa euroa investointeja tehneille tiloille.

MTK pitää tärkeänä, että tämä määräraha voidaan kanavoida elinkeinolle poistamalla maatalouden tuotantorakennuksilta kiinteistövero. Kiinteistöveron poisto on erittäin hyvin investoineille tiloille kohdentuva toimenpide. EU:n yhteisen maatalouspolitiikan tai kansallisen tuen kautta ei pystytä kohdentamaan määrärahaa yhtä hyvin.

MTK pitää hyvänä, että talousarvioesityksessä palautetaan maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen ja luonnonhaittakorvauksen taso vuoden 2015 tasolle kevään kehysriihen päätösten mukaisesti.

Maatilatalouden kehittämisrahastoon (Makera) esitetään tehtäväksi 38 miljoonan siirto. Makeran pääomittaminen on tärkeää, sillä rahastoa käytetään mm. maatiloille myönnettäviin investointitukiin ja tutkimuksen rahoittamiseen. Siirto myös osaltaan mahdollistaa maatiloille myönnettävien maksuvalmiuslainojen valtiontakaukset.

MTK pitää huolestuttavana vuoden 2017 talousarviossa esitettävää 8,8 miljoonan euron leikkausta luonnonvarakeskuksen toimintamenoihin. Luonnonvarakeskuksen rahoituksen pienentäminen vähentää mahdollisuuksia biotalouden edistämiseen. Merkittävä osa

leikkauksesta (5,8 miljoonaa euroa) aiheutuu määrärahojen siirrosta strategiseen tutkimusrahoitukseen momentille. Pidämme erittäin tärkeänä, että luonnonvaratutkimus on jatkossa riittävällä laajuudella sisällytettynä valtioneuvoston päättämiin strategisen tutkimuksen teema-alueisiin ja painopisteisiin.

Maatalouden neuvontajärjestöjen valtionapuun esitetään peräti 41 % leikkausta. Leikkaus luo korotuspainetta neuvontapalveluiden hintoihin. Maatalousyrittäjien mahdollisuudet maksaa korotettuja hintoja neuvontapalveluista on kannattavuuskriisissä rajallinen. Leikkaukset vaarantavat neuvontapalveluiden laadun ja saatavuuden.

Maatilayritysten lomituspalvelut

Maatilayritysten lomituspalveluiden osalta talousarvioesitykseen sisältyy 10 miljoonan euron kohdennus lomituspalvelumaksujen alentamiseen. Tämän muutoksenkin jälkeen määrärahatarpeen arvioidaan alenevan vuoden 2016 tasosta lähes 10 miljoonaa euroa palveluiden käyttäjien lukumäärän laskiessa.

MTK pitää erittäin tärkeänä, että lomituspalvelumaksujen alentaminen kohdennetaan oikeudenmukaisesti. Toteutettavia toimenpiteitä tulee olla vuosilomien varallaolo- ja valvontakäyntien maksujen poistaminen, sijaisapumaksujen alentaminen sekä tuetun maksullisen lomituksen hinnan alentaminen ja määrän lisääminen. Tämän lisäksi on välttämätöntä saada myös kasvinviljelytyöt sijaisavun piiriin. Sijaisapuoikeuden laajentaminen kasvinviljelytöihin on budjettivaikutuksiltaan vähäinen, mutta tapaturma- tai sairastapauksissa tilan toiminnan jatkuvuuden kannalta välttämätön.

Maatalousyrittäjien jaksamiseen kohdennetulle miljoonan euron lisämäärärahalle on todellinen tarve. Uupumuksen kanssa kamppailevat viljelijät tarvitsevat konkreettisia toimenpiteitä, jotka auttavat vaikean tilanteen yli. Tämän lisäksi osa määrärahasta voitaisiin kohdentaa käynnissä olevien hyvinvointihankkeiden valtakunnalliseen koordinointiin, mikä mahdollistaisi työtapojen kehittämisen ja osaamisen lisäämisen.

Metsätalous

Hallitusohjelmassa sovittiin metsätilojen sukupolvenvaihdosten edistämisestä. MTK:n näkemyksen mukaan nyt esitetty metsälahjavähennys palvelee tätä tarkoitusta, joskin sen ehdot budjettiriihessä sovitussa muodossa ovat edelleen liian rajoittavat. Metsälahjavähennyksen kiinnostavuus uhkaa jäädä vähäiseksi ja vaikuttavuus liian pieneksi metsäpoliittisten tavoitteiden edistämiseksi, koska huojennuksen saavasta järjestelmän piiriin pääsemisen rajan ylittävältä osalta.

Budjettiriihessä sovituilla ehdoilla vaikutus valtion talouteen on MTK:n arvion mukaan pitkällä aikavälillä noin 13 milj. Järjestelmän käyttöönoton alkuvuosina, ensimmäisenä viitenä vuotena, vaikutus on valtiontalouteen selvästi positiivinen. Arvio on tehty ilman positiivisia dynaamisia vaikutuksia.

Budjetissa toimenpiteeseen on varattu 13 miljoonaa euroa. MTK pitää tärkeänä, että toimenpiteeseen käytetään hallitusohjelmassa sovittu 20 miljoonaa euroa. Metsälahjavähennyksen vaikuttavuuden parantamiseksi ehtoja tulisi lieventää sekä tuottoarvorajan, kertoimen, että hehtaarirajan osalta. Tehty 20 miljoonan euron varaus mahdollistaisi myös metsävähennyksen korottamisen, jolla olisi myös tärkeä metsätalouden rakennekehitystä edistävä vaikutus.

MTK:n näkemyksen mukaan esitetty malli on turhan monimutkainen sekä verovelvollisten että verohallinnon näkökulmasta. Samaan lopputulokseen olisi päästy suoralla lahjaveron vähennysmallilla, ilman, että vähennys on sidottu monimutkaisella laskukaavalla arvostuslain mukaisiin metsämaan arvoihin.

Uudistettu kestävän metsätalouden määräaikainen rahoituslaki (KEMERA) astui voimaan 1.6.2015. Lakiuudistuksessa tukimuotoja karsittiin ja tukitasoja leikattiin aiempaan verrattuna ja tuet kohdennettiin tuki vaikuttavimpiin työlajeihin. Hallitusohjelmassa metsätalouden tukiin kohdennettiin 15 milj. euron leikkaus, minkä johdosta tukijärjestelmään tehtiin lisämuutoksia, jotka astuivat voimaan 18.4.2016. Lisäleikkaukset kohdistuvat niin rahoitettavien toimenpiteiden määrään, tukitasoihin kuin tukiehtoihinkin.

Perättäiset muutokset tukijärjestelmään ovat aiheuttaneet metsänomistajien ja metsäalan toimijoiden keskuudessa epävarmuutta ja varautumista lisäsopeutumistoimiin. Jo tukijärjestelmän siirtymävaiheessa vuonna 2015 metsäkeskukseen jätettiin paljon normaalia vuotta enemmän tukihakemuksia. Alkuvuoden 2016 aikana metsänhoitotöitä koskevat ennakkohakemukset ylittivät selkeästi ko. töihin käytettävissä olevan myöntämisvaltuuden, mistä syystä taimikon varhaishoitoa, nuoren metsän hoitoa ja terveyslannoitusta koskevien hankkeiden vastaanottaminen keskeytettiin 7.5.2016 alkaen.

MTK haluaa korostaa sitä, että Kemera -järjestelmän ongelmat johtuvat tukijärjestelmän muutosten aiheuttamista tukihakemusten kasautumisesta ja sähköisen asioinnin toimimattomuudesta sekä järjestelmän hallinnon jäykkyydestä. Näihin voidaan parhaiten vaikuttaa muuttamalla myöntämisvaltuuksiin liittyviä säännöksiä ja purkamalla päätöksentekoon liittyvää turhaa byrokratiaa.

Verotus

MTK pitää hyvänä hallituksen ratkaisua ottaa käyttöön yrittäjävähennys. On tärkeää, että se ulotetaan koskemaan yhdenmukaisesti kaikkea yritystoimintaa sekä maa- ja metsätaloutta.

Esitysluonnoksen mukainen rajoitus metsätalouden harjoittajan oikeuteen tehdä luonnolliset vähennykset on perusteeton ja poikkeaa verojärjestelmästämme. Metsätalouden harjoittajalla tulee kaikissa tilanteissa olla täysimääräinen oikeus vähennysten tekemiseen kuten muillakin yrittäjillä. Esitetty vähennysrajoitus ei ole myöskään hallitusohjelman mukainen. Yhteismetsät on sisällytettävä vähennyksen piiriin.

Varainsiirtoveron poisto yritysmuodon muutoksessa on yksi hallitusohjelmaan sisältyvä verotoimenpide. MTK pitää tärkeänä, että varainsiirtoveron poisto toteutetaan mahdollisimman pian. Toimenpiteen toteutuksen viivästyminen estää rakennekehitystä, kun yrittäjät siirtävät päätöksentekoa odottaen varainsiirtoveron poistumista.

Helsingissä 23.9.2016

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN KESKUSLIITTO MTK RY

Minna-Mari Kaila
Maatalousjohtaja